DOPADY PANDEMIE COVID-19 NA VÝUKU V PRIMÁRNÍ ŠKOLE: PŘEHLED UŽITÝCH METODOLOGIÍ A ZÍSKANÝCH POZNATKŮ V DIPLOMOVÝCH PRACÍCH STUDENTŮ UČITELSTVÍ 1. STUPNĚ ZŠ NA PDF MU

EFFECTS OF THE COVID-19 PANDEMIC ON CZECH PRIMARY SCHOOLS: REVIEW OF FINDINGS AND METHODOLOGIES EMPLOYED IN DIPLOMA THESES OF MASARYK UNIVERISTY'S PRIMARY SCHOOL TEACHER STUDENTS

Petr Najvar[1], **Jiří Havel**[1], **Tomáš Horčička**[1], **Petra Vystrčilová**[1], **Veronika Najvarová**[1], **Veronika Rodová**[1]

[1] Katedra primární pedagogiky, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

Abstrakt

Příspěvek podává přehled o metodologiích a nálezech úplného vzorku diplomových prací věnovaných tématu pandemie nemoci covid-19 a jejího dopadu na vzdělávání na primárním stupni obhájených v kalendářních letech 2020, 2021 a 2022 studujícími v oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy na Pedagogické fakultě MU. Analýza se zaměřuje na formulaci cílů, zvolené metody, způsob konstrukce vzorku a výsledky cca 10 diplomových prací. Diskutována je specifická povaha diplomových prací jako badatelských aktivit.

Klíčová slova: *pedagogický výzkum, diplomová práce, přehledová studie, covid-19*

Abstract

This review study presents a summary of findings and of methodologies used in diploma theses defended by students of primary teacher education programme at the Faculty of Education, Masaryk University, between 2020 and 2022 that focused on how the covid-19 pandemic affected education in primary schools. The analysis examined the aims, research methods, samples, and findings of ca 10 diploma theses. Diploma theses as a specific genre of research activity are discussed.

Keywords: *educational research, diploma thesis, review study, covid-19*

1 ÚVOD

Pedagogickému výzkumu realizovanému (nejen) v České republice je opakovaně vyčítána vysoká míra fragmentarizovanosti. I kvůli způsobům financování a podpory výzkumu nejsou uplatňovány nástroje, jež by napomáhaly kumulativnímu rozvoji poznatkové základny a směřovaly k utřídění a syntetizaci pedagogického vědění. Magisterské diplomové práce studentů učitelských studií představují specifický příspěvek k vědeckému poznání edukační reality. Přestože jsou jejich metodologické standardy oproti jiným publikačním platformám specifické, bylo by chybou badatelské výsledky deponované v diplomových pracích opomíjet; naopak má smysl realizovat tematické a metodologické přehledové studie, které pomohou systematizovat a syntetizovat vědění skrze diplomové práce získané a identifikovat nová či opomíjená výzkumná témata.

2 TEORIE

Distanční výuka, která byla v letech 2020 a 2021 (nejen) v českých školách zavedena jako bezprecedentní krok v reakci na celosvětovou pandemii nemoci covid-19, představuje z hlediska školní didaktiky unikátní možnost poodhrnout závoj osvědčených rutin a automatizmů a nahlédnout na elementární prvky a procesy školního vzdělávání. Nyní je na pedagogickém výzkumu, aby vygeneroval informace o tom, jak je období distanční výuky učiteli a dalšími aktéry reflektováno.

Jedním ze zdrojů mohou být diplomové práce studentů učitelství, jejichž poznatky je třeba analyzovat systematizovat a syntetizovat.

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Příspěvek představí analýzu úplného vzorku cca 10 diplomových prací (systematicky identifikovaných z cca 250 prací obhájených v kalendářních letech 2020, 2021 a 2022 studenty oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ na PdF MU), jejichž autoři si kladli za cíl přispět k aktuálnímu poznání dopadů pandemie nemoci

covid-19 na školní výuku. Analyzovány byly plné texty identifikovaných diplomových prací. Hlavními kategoriemi systematického srovnání byly: téma výzkumu, cíl výzkumu, design výzkumu, způsob konstrukce/identifikace vzorku, velikost vzorku hlavní výzkumná metoda, který aktér je respondentem, kvalita diskuse k validitě/reliabilitě a hlavní výsledky.

4 VÝSLEDKY

Kompletní výsledky budou k dispozici po skončení období pro realizaci státních závěrečných zkoušek v červnu 2022. V době sestavování rozšířeného abstraktu byl předběžně analyzován plný úplný soubor 7 diplomových prací obhájených v období leden 2020–březen 2022, který zahrnoval práce stavějící na případových studiích, dotazníkových šetřeních i rozhovorech, a to s různými aktéry (žáci, učitelé, rodiče); tematicky byly akcenty položeny na organizaci výuky, spokojenost rodičů, diagnostické procesy, změny v návycích žáků, či využívání didaktických prostředků ve výuce.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

V závěru příspěvku budou zkoumané diplomové práce reflektovány z hlediska metodologické úrovně badatelských aktivit (a tím validity generovaných poznatků) a z hlediska kumulovaného přínosu k celkové reflexi dopadu opatření k omezení šíření pandemie nemoci covid-19 na školství v České republice (tj. ve vztahu k jiným publikovaným zprávám z empirických výzkumů na toto téma).

6 LITERATURA

Frombergerová, A. (2020). Distanční vzdělávání v době pandemie pohledem čtyř účastníků vzdělávacího procesu. *Pedagogická orientace,* 30(2), 221–230.

Jesson, J. K., Matheson, L., & Lacey, F. M. (2011). *Doing your literature review: Traditional and systematic techniques.* Los Angeles: Sage.

Mareš, J. (2013). Přehledové studie: jejich typologie, funkce a způsob vytváření. *Pedagogická orientace, 23*(4), 427–454.

Rokos, L., & Vančura, M. (2020). Distanční výuka při opatřeních spojených s koronavirovou pandemií – pohled očima učitelů, žáků a jejich rodičů. *Pedagogická orientace,* 30(2), 122–155.